

Investigating the state of political trust in Kermanshah province based on the social capital report of 1393 and 1397

Arman Feyzi^{*}, Aliasghar Ghasemi Siani^{}**

Salar Moradi^{*}**

Abstract

Trust is the core of social capital and the main basis for social cohesion and sustainable relationships in society, and political trust is one of its important branches that is evaluated in the relationship between the people and the central government, and indicators such as the legitimacy of governments are related to it. Political trust can be examined and measured at three levels: trust in representatives, institutions, and the political system.

This article seeks to examine and analyze the state of political trust in Kermanshah province in the 1390s. Based on this, the findings of two national surveys conducted in 1393 and 1397 under the title "Social Capital Report" have been examined and analyzed using secondary analysis method. In this study, relying on an institutional approach, the trust of the people in institutions and political representatives has been evaluated.

The findings of this study indicate that political trust of the people in Kermanshah province has declined during the years under investigation. Furthermore, the results show that political trust in Kermanshah province is lower than the national average. At the end of the research, considering the geographical

^{*} Master of Political Science, Kharazmi University of Tehran, Iran (Corresponding Author),
feyziarman6@gmail.com

^{**} Assistant Professor of Political Science Department, Kharazmi University of Tehran, Iran,
ghasemi_aliasghar@khu.ac.ir

^{***} Assistant Professor of Political Science Department, Payam Noor University, Sanandaj, Iran,
salar moradi@yahoo.com

Date received: 21/04/2024, Date of acceptance: 02/11/2024

coordinates and diverse ethnic and religious structure of this province, strategies for enhancing the level of political trust in this province have been proposed.

Keywords: Iran, Political trust, Kermanshah province, Social capital, ethnicity, religion.

Introduction

Trust forms the core of "social capital". Political trust is one of the branches of trust, which has a great place and importance in the relationship between the central government and the people, and indicators such as the legitimacy and acceptability of governments are related to it. In Kermanshah province, which is one of the Kurdish provinces of the country, It is considered and contains various religions such as Shia, Sunni and Ahl al-Haq, the level of political trust has fluctuated in recent years and has not been very favorable in general.

Research Question And Hypothesis

In this research, our main question has been, what is the trend of political trust in Kermanshah province during the survey of the country's social capital measurement plan in 1393 and 1397?

Also, our hypothesis in this research was that it seems that the political trust in Kermanshah province during the two investigated periods (1393 and 1397) was lower than the national average and had a downward trend

Materials & Methods

This research is practical in terms of purpose and the research method used in this research is secondary analysis. In this research, the necessary data have been collected through the data of the country's social capital measurement project in the years 1393 and 1397, so that first the data of these projects, which include political trust indicators, have been extracted and categorized. And then the state of those obtained data, analyzed and compared with the previous period.

Discussion & Result

Using the theories of the institutional approach of political trust and also using the social capital report, we examined the trust in institutions and political agents in 16 cases in Kermanshah province. The investigated cases are: banks, Basij bases,

governorates and districts, broadcasting, police station, judicial authorities, Islamic city and village council, municipality, political parties and organizations, tax affairs department, members of the government delegation, representatives Parliament, judges, clerics, managers and government officials and police and security officers.

The state of trust in banks, Basij bases, governorates and districts, judicial authorities, the Islamic Council of Towns and Villages, municipalities, finance and tax affairs, members of the government delegation, parliamentarians, judges and clerics both in 1393 and in 1397 in Kermanshah province was lower than the national average. The state of trust in the police force in Kermanshah province was lower than the national average in 1393 and higher than the national average in 1397. The state of trust in political parties and organizations in Kermanshah province is at the national average level, but in 1397 it has reached lower than the national average. The state of trust in managers and government officials was slightly lower than the national average in 1393 and higher than the national average in 1397.

In terms of percentage distribution, the trend of trust in banks, Basij bases, governorates and districts, radio and television, judicial authorities, Islamic city and village councils, municipalities, political parties and organizations, finance and tax administration, board members The government, members of parliament, judges, clerics and managers and government officials in Kermanshah province have been declining and only the trend of trust in the police force and law enforcement and security officers has been increasing.

Conclusion

According to the fact that out of 16 components examined, in 14 cases the trend of trust of the people of Kermanshah province has been decreasing and only in 2 cases it has increased, our hypothesis is confirmed and we conclude that political trust in Kermanshah province during the two periods The survey (years 1393 and 1397) has had a downward trend.

Since both in 1393 and 1397, the state of political trust in Kermanshah province was lower than the national average. As a result, in total, at the time of this research, the state of political trust in Kermanshah province was lower than the national average. In general, in terms of the percentage distribution of the trust of the people of Kermanshah province to political institutions and agents, it has reached a worrying situation, and the statistics below 50% for 9 components out of 16

examined components, shows the low political trust of the people of the province, and this is a warning for these institutions and political agents that if they continue with this situation, the people's trust in them may reach even lower than these cases, which can ultimately be a big challenge for the political system.

Based on the institutional approach of political trust and the ideas of thinkers like Giddens, it is possible to link the low trust in institutions and political agents in Kermanshah province to the citizens' assessment of the performance of those institutions as well as the expertise, skill and ability of political agents, and the continuation of this process reduces political trust, may cause political, security and social challenges in this province in the coming years.

Bibliography

- Etamadi Fard, Seyyed Mahdi. (2012). Sociological study of political-social trust of students in Iran (based on secondary analysis of several national surveys). *Iranian Cultural Research Quarterly*. The sixth period, number 3, pp. 27-54 [in Persian]
- Offe, Klaus. (2009). How can citizens be trusted? Published in: Tajbakhsh, Kian, social capital, trust, democracy and development, translated by Afshin Khakbaz and Hasan Pouyan, Tehran, Shiraz. [in Persian]
- Panahi, Mohammad Hossein. Shaygan, Fariba. (2006). The effect of religiosity on political trust. *Social Science Quarterly*. No. 37, pp. 73-106 [in Persian]
- Khanbashi. Muhammad (1390). A model for measuring environmental strategic factors affecting public trust (a systematic framework for analyzing factors affecting political trust). Doctoral dissertation. Allameh Tabatabai University [in Persian]
- Khanbashi, Mohammad. (2018). The effect of economic factors on the level of political trust. *Strategy Quarterly*. Year 20, No. 61, pp. 277-315 [in Persian]
- Redadi, Mohsen (1390). The theory of political trust (with emphasis on Islamic discourse). With an introduction by Asghar Eftekhari, Imam Sadegh University, Tehran. [in Persian]
- SZtompka, Piotr (2004). Trust a sociological theory. Translated by Fatemeh Gulabi, Tabriz: Translator's Publications. [in Persian]
- Sardarnia, Khalil Elah. Gudari, Hossein. Islam, Alireza. (1388). The effect of good governance and social capital on political trust: a case study of Mashhad and Sabzevar cities. *Journal of political science*. Fifth year, first issue, pp. 135-165 [in Persian]
- Seyed Emami, Kavos. Montazeri Moghadam, Reza. (2011). The role of the culture of trust and the performance of political institutions in creating political trust: a survey of Tehran university students. *Political science research paper*. 7th year, 4th issue, pp. 189-216 [in Persian]
- Shaygan, Fariba (1386). Investigating the relationship between religiosity and political trust. Master's thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University. [in Persian]

175 Abstract

- Shaygan, Fariba (1387). Investigating factors affecting political trust. *Political Science Journal*, fourth year, first issue, spring and summer 2017, pp. 153-179 [in Persian]
- Talebi, Abu Tarab. Heydari, Siamak. Fatemi Nia, Siavash. (1387). Effective factors in political trust: a survey among students of Sharif University of Technology. The third year, the fourth issue, pp. 179-208 [in Persian]
- Fuladi, Safdar (2016). Investigating the generational difference and its effect on political trust (case study: Saveh city). Master's thesis. Faculty of Law and Political Sciences, Kharazmi University [in Persian]
- Coleman, James (1377). *Social theoretical foundations*. Translated by Manouchehr Sabouri, Tehran: Ney Publishing. [in Persian]
- Kohrazhi, Ahmed. Khosravi, Mohammad Ali. Tohidfam, Mohammad. Khosravi Bab Anari, Melktaj. (2018) Investigating the impact of government policies and programs on social and political participation of post-revolutionary governments. *Scientific Quarterly Journal of Political Sociology of Iran*. third year Number four. pp. 3135-3146 [in Persian]
- Kohrazhi, Ahmed. Khosravi, Mohammad Ali. Tohidfam, Mohammad. Khosravi Bab Anari, Maliktaj. (2019) Explaining political trust in Baluchistan, Iran. *Iranian Political Sociology Quarterly*. Third year, fourth issue, pp. 1835-1815 [in Persian]
- Giddens, Anthony (1378). *The third way, reconstruction of social democracy*. Translated by Manouchehr Sabouri. Tehran, Shirazeh Publishing. [in Persian]
- Moradi, Salar. Delavari, Abulfazl. (2018). Measuring political trust and identifying factors affecting it in Kurdistan province. *Strategic Policy Research Quarterly*. Year 8, No. 29, pp. 81-110 [in Persian]
- Moradi, Salar. (2016). Factors affecting political trust in Iran after the Islamic Revolution. Doctoral dissertation. Political Science Faculty of Allameh Tabatabai University [in Persian]
- Miller, Delbert Charles (1380). *Guide to social assessment and research*. Translated by Hoshang Naibi, Tehran, Ni publication [in Persian]
- Ministry of Culture and Islamic Guidance. Ministry of Interior (2014). *Measuring the country's social capital*. National Projects Office of the Ministry of Culture and Islamic Guidance, National Social Monitoring Center of the Ministry of Interior [in Persian]
- Ministry of Interior. (2017). *Measuring the country's social capital*. Organization of Social Affairs of the country, National Social Monitoring Center [in Persian]
- Hashemi, Seyyedeh Hakimeh. Salehi Amiri, Seyyed Reza. Kazemipour Sabet, Shahla. Musaei, Maitham. Baghai Sarabi, Ali. (2019). Sociological study of the effect of discrimination on the social trust of religious minorities (case study: Zoroastrians living in Tehran). *Intercultural Studies Quarterly*. Year 15, No. 42, pp. 63-86 [in Persian]
- Khaje Sarvi, Gholamreza. Farhadi, Abbas. (2017). Components of political trust in the Islamic Republic of Iran. *Iranian Political Sociology Quarterly*. First year, first issue, pp. 53-80 [in Persian]

- Bretzer, Noreen, Ylva. (2002), How Can Institutions Better Explain Political Trust than Capitals Do? PHD theses, University of Gothenburg, Sweden.
- Coleman, J. (1988). "social capital in the creation of human capital", American journal of sociology, Vol. 94: S 95-120.
- Fennema, Meindert& Tillie, Jean.(1999). Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks. Journal of Ethnic and Migration Studies. Volume 25. Issue 4. Pages 703-726
- Bourdieu, p. (1986). "The forms of capital", in J. G. Richardson(ed). Handbook of Theory and Research for the sociology of Education, New York: London: Greenwood press.
- Newton, Kennet. (2001). Trust, Social Capital, Civil Society and Democracy, International Political Science Review, 22 (2): 201-214.
- Offe, C. (1999). How can we trust our Fellow Citizen, In Warren, Mark E (ed) Democracy and Trust? Cambridge: Cambridge University Press.
- Putnam, D, Robert. (1998). Bowling Alone: America's Declining Social Capital", Journal of Democracy, vol No 1.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه بر اساس گزارش سرمایه اجتماعی سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷

آرمان فیضی*

علی اصغر قاسمی سیانی**، سالار مرادی***

چکیده

اعتماد سیاسی یکی از شاخه‌های مهم اعتماد است که در نسبت و ارتباط مردم و دولت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و شاخصی مانند مشروعیت دولت‌ها به آن ربط پیدا می‌کند. اعتماد سیاسی در رویکردهای فرهنگی و نهادی عمدتاً در سه سطح قابل بررسی و سنجش است: اعتماد به کارگزاران، نهادها و نظام سیاسی. این مقاله به دنبال بررسی و تجزیه و تحلیل وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه در دهه ۹۰ است که با استفاده از روش تحلیل ثانویه، یافته‌های دو پیمایش ملی در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ تحت عنوان "گزارش سرمایه اجتماعی" مورد بررسی، تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در این پژوهش با اتکاء به رویکرد نهادی، اعتماد مردم نسبت به نهادها و کارگزاران سیاسی مورد ارزیابی قرار گرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد اعتماد سیاسی مردم در استان کرمانشاه، طی سال‌های مورد بررسی، روند نزولی داشته است. همچنین نتایج به دست آمده نشان می‌دهد اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه از میانگین اعتماد سیاسی در کشور پایین‌تر است. در پایان پژوهش، با عنایت به مختصات جغرافیایی و بافت متنوع قومی و مذهبی این استان، راهکارهایی برای ارتقاء سطح اعتماد سیاسی در این استان ارائه گردیده است.

کلیدواژه‌ها: ایران، اعتماد سیاسی، استان کرمانشاه، سرمایه اجتماعی، قومیت، مذهب.

* کارشناس ارشد علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران (نویسنده مسئول)، feyziarman6@gmail.com

** استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران، ghasemi_aliasghar@khu.ac.ir

*** استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور سمنان، ایران، salarmoradi@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۲

۱. مقدمه

اعتماد، شرط اولیه شکل‌گیری و تداوم روابط اجتماعی پایدار است (زتومکا، ۱۳۸۶: ۴). اعتماد هسته اصلی «سرمایه اجتماعی» را تشکیل می‌دهد و جوامعی که از درجات بالایی از اعتماد برخوردارند، همبستگی و هماهنگی بیشتری داشته و شرایط بهتری برای رسیدن به شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مانند رشد اقتصادی، رفاه، مسئولیت‌شناسی و دموکراسی دارند. اعتماد سیاسی یکی از شاخه‌های اعتماد است که در رابطه بین دولت مرکزی و مردم، از جایگاه و اهمیت فراوانی برخوردار است که شاخص‌هایی مانند مشروعیت و مقبولیت دولت‌ها به آن ربط پیدا می‌کند. اعتماد سیاسی در رویکردهای نهادی و فرهنگی عمدتاً در سه سطح قابل بررسی و سنجش است: اعتماد به مدیران، نهادها و نظام سیاسی. امروزه بررسی و سنجش اعتماد سیاسی و شناسایی عوامل و متغیرهای دخیل در آن و تلاش برای تقویت این اعتماد، یکی از ضروریات جوامع و دولت‌ها است. در ایران معاصر، سطح اعتماد سیاسی همواره تحت تأثیر عوامل و متغیرهای گوناگون قرار داشته و دچار تغییر و نوسان بوده است. گرچه بررسی‌های علمی و سنجش‌های منظم اعتماد سیاسی در ایران از سابقه‌ی چندانی برخوردار نیست اما پژوهش‌ها و پیمایش‌های معدود و محدودی که در سال‌های اخیر در این زمینه صورت گرفته است نوسان و به ویژه روند کاهنده آن را در دو دهه اخیر نشان می‌دهد (مرادی و دلاوری، ۱۳۹۸: ۸۳). از نمونه پیمایش‌های انجام شده در سال‌های گذشته می‌توان به پیمایش ملی مربوط به سرمایه اجتماعی سال ۱۳۹۴ که توسط وزارت کشور انجام گرفته است اشاره کرد که نشان می‌دهد سطح اعتماد تعمیم یافته و عمومی (که تا حدودی بیانگر اعتماد سیاسی هم هست) کمتر از ۴۰ درصد است. در این پیمایش، مناطق کردنشین وضعیت نامناسب‌تری دارند، به عنوان مثال استان کردستان از لحاظ سطح اعتماد تعمیم یافته و همچنین اعتماد به نهادهای سیاسی و سازمان‌های دولتی در سطح بسیار پایین قرار دارد. در استان کرمانشاه هم که از استان‌های کردنشین کشور محسوب شده و مذاهب مختلفی مانند شیعه، سنی و اهل حق را در خود جای داده است، سطح اعتماد سیاسی در سال‌های اخیر با نوساناتی همراه بوده و در مجموع چندان مطلوب نبوده است. اگر شرکت در انتخابات را یکی از شاخص‌های سنجش اعتماد سیاسی قلمداد کنیم، باید گفت که میزان مشارکت مردم استان کرمانشاه در سه انتخابات اخیر ریاست جمهوری با نوسان همراه بوده و در مجموع روند کاهنده داشته است.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۷۹

در چنین شرایطی و با عنایت به تراکم شکاف قومی و مذهبی در استان کرمانشاه، بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان و تحلیل روند کاهشی یا افزایش آن در یک دهه گذشته این استان، اهمیت فراوانی دارد. بر این اساس، در این پژوهش در پی آن هستیم داده های مرتبط با اعتماد سیاسی در پیمایش ملی ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ را تحلیل ثانویه کنیم و با بررسی روند صعودی یا نزولی اعتماد سیاسی در این استان، این وضعیت را با میانگین کشوری مقایسه نماییم.

۲. پیشینه و ادبیات تحقیق

در مورد سنجش و بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در بخش های مختلف کشور ایران و سایر نقاط جهان، آثار علمی و پژوهشی مناسبی وجود دارد. در ادامه به برخی از پژوهش هایی که در ارتباط با اعتماد سیاسی در ایران و سایر نقاط جهان انجام شده است، اشاره می کنیم.

مرادی و دلاوری در مقاله ای تحت عنوان «سنجش اعتماد سیاسی و شناسایی عوامل موثر بر آن در استان کردستان» (۱۳۹۸) میزان اعتماد سیاسی و متغیرهای تاثیرگذار بر آن در میان شهروندان استان کردستان را مورد بررسی قرار داده اند. یافته های این پژوهش نشان می دهد که میانگین اعتماد سیاسی در استان بالاتر از حد متوسط است. این پژوهش با روش پیمایشی انجام شده است.

افشانی در مقاله ای تحت عنوان «تحلیل ثانویه داده های طرح ارزش ها و نگرش های ایرانیان (موج سوم): استان یزد» (۱۳۹۸) به بررسی یافته های طرح ارزش ها و نگرش های ایرانیان (موج سوم) در استان یزد پرداخته است. یافته های پژوهش نشان می دهد در حالی که نگرش های دینی مردم یزد چندان تغییری نکرده است اما بدبینی در حوزه اقتصادی و سیاسی افزایش یافته است. در این پژوهش، از روش تحلیل ثانویه استفاده شده است.

ملکی و امیدوار در مقاله ای تحت عنوان «بررسی رابطه ی بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در ایران» (تحلیل ثانویه پیمایش جهانی ارزش ها) « (۱۳۹۴) به بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت اجتماعی در جامعه ایران پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد اعتماد اجتماعی و ابعاد آن (اعتماد نهادی و اعتماد تعمیم یافته) رابطه ی معناداری با مشارکت اجتماعی دارند. مقایسه سطح مشارکت افراد برحسب جنسیت نشان می دهد که

تفاوت معنی داری بین زنان و مردان وجود دارد. همچنین رابطه منفی معنی داری بین سن و مشارکت اجتماعی وجود دارد. در این پژوهش، از روش تحلیل ثانویه استفاده شده است.

کهرآهی و همکاران نیز در مقاله ای با عنوان «بررسی تاثیر سیاستگذاری ها و برنامه های دولت ها در مشارکت اجتماعی و سیاسی دولت های پس از انقلاب اسلامی بر روند اعتماد سیاسی جامعه بلوچستان» (۱۳۹۹) به بررسی نقش مشارکت اجتماعی در ارتقاء اعتماد سیاسی در بلوچستان ایران پس از انقلاب اسلامی پرداخته اند. یافته های این پژوهش نشانگر آن است که به سبب کاهش مشارکت اجتماعی جامعه بلوچ در ساختارهای سیاسی و اجتماعی، علی رغم مشارکت گسترده در انتخابات دوم خرداد ۱۳۷۶ و پس از آن، باعث بی اعتمادی سیاسی نسبی در جامعه بلوچ شده است و این قوم در موقعیت واگرایی قرار گرفته است. این پژوهش به روش توصیفی تحلیلی انجام شده است.

طالبی و همکاران در مقاله ای تحت عنوان «عوامل موثر در اعتماد سیاسی: پیمایشی میان دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف» (۱۳۸۷) عوامل موثر در اعتماد سیاسی دانشجویان و چگونگی تاثیر عواملی چون دینداری، عام گرایی، مشارکت در انجمن های دولتی، میزان ارزش های مادی و غیرمادی و میزان استفاده از رسانه ها بر اعتماد سیاسی دانشجویان را مورد بررسی قرار داده اند. نتایج تحقیق نشان می دهد متغیرهای دینداری، ارزش های مادی و فرامادی و استفاده از رسانه ها رابطه معنی داری با اعتماد سیاسی داشته اند. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

پناهی و شایگان در مقاله ای تحت عنوان «اثر میزان دینداری بر اعتماد سیاسی» (۱۳۸۶) به بررسی اعتماد سیاسی در سه حوزه اعتماد به نظام سیاسی، نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی پرداخته اند. نتایج تحقیقات نشان می دهد که اعتماد به نظام سیاسی بیشتر از اعتماد به نهادها و کنشگران سیاسی است. میزان دینداری پاسخ گویان و نیز اعتماد بنیادی آنان، رضایت از عملکرد نقاط تماس، برداشت از میزان تعهدات مذهبی مسئولان و نیز تلاش دولت برای تامین رفاه اجتماعی، اقتصادی مردم بر اعتماد سیاسی تاثیر دارد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

اعتمادی فرد در مقاله ای تحت عنوان «بررسی جامعه شناسانه اعتماد سیاسی-اجتماعی دانشجویان در ایران» (۱۳۹۲) با تاکید بر وضعیت اعتماد بدنه دانشجویی در دو بعد سیاسی و اجتماعی، چیرستی و چگونگی اعتماد دانشجویان را مورد بررسی قرار داده است. در نهایت بر اساس تحلیل داده های به دست آمده این نتیجه حاصل می شود که اعتماد

دانشجویان تحت تاثیر اعتماد عمومی مردم می باشد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

سردارنیا و همکاران نیز در مقاله ای با عنوان «تاثیر حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی: مطالعه موردی: شهرهای مشهد و سبزوار» (۱۳۸۸) به بررسی تاثیر حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی بر اعتماد سیاسی پرداخته اند. نتایج پژوهش نشان می دهد قدرت تبیین متغیرهای مربوط به حکمرانی خوب به منظور تبیین اعتماد سیاسی در جامعه مورد مطالعه، بالاتر است. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

خانباشی در مقاله ای تحت عنوان «تاثیر عوامل اقتصادی بر سطح اعتماد سیاسی» (۱۳۹۰) تاثیر عامل اقتصاد و مولفه های آن در نوسانات اعتماد سیاسی را مورد ارزیابی و آزمون قرار داده است. یافته های مقاله نشانگر آن است که میزان ثبات اقتصادی، وضع شاخص های مهم اقتصادی و فساد مالی در جامعه به ترتیب بیشترین تاثیر را بر اعتماد سیاسی خواهند داشت. این پژوهش به روش توصیفی انجام شده است.

هاشمی و همکاران در مقاله ای تحت عنوان «بررسی جامعه شناختی تاثیر احساس تبعیض بر اعتماد اجتماعی اقلیت های دینی» (۱۳۹۹) به بررسی جامعه شناختی تاثیر احساس تبعیض اجتماعی بر اعتماد اجتماعی در جامعه زرتشتیان شهر تهران پرداخته اند و به دنبال این هستند که تاثیر احساس تبعیض بر اعتماد اجتماعی زرتشتیان ساکن در شهر تهران چگونه است؟ که در نهایت یافته های این تحقیق نشان می دهد در جامعه زرتشتیان شهر تهران، احساس تبعیض بر اعتماد اجتماعی افراد موثر است. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

ویت (۲۰۱۰) در مقاله ای تحت عنوان «نهادها و اعتماد قومی، شواهدی از بوسنی» چشم انداز بازسازی اعتماد در یک جامعه چند قومی با سابقه خشونت قوی را مورد بررسی قرار داده است. یافته های تحقیق نشان می دهد که مشکلات قابل توجه در حوزه اعتماد هم در بین حاکمیت و قومیت ها و هم در بین قومیت ها با یکدیگر وجود دارد اما نهادها می توانند نقش حیاتی در بازگرداندن اعتماد و ترویج آشتی داشته باشند. این پژوهش به روش توصیفی انجام شده است.

تیلی و فنما (۱۹۹۹) در مقاله ای تحت عنوان «مشارکت سیاسی و اعتماد سیاسی در آمستردام: جوامع مدنی و شبکه های قومی» به بررسی مشارکت سیاسی و اعتماد سیاسی چهار گروه قومی در آمستردام پرداخته اند. یافته های تحقیق نشان می دهد که بین میزان

جامعه مدنی گروه های قومی مختلف در آمستردام و سطوح مشارکت سیاسی و اعتماد سیاسی در نهادهای سیاسی محلی - غیر قومی - همبستگی رتبه ای وجود دارد. مشارکت مدنی و سرمایه اجتماعی قوی ترین عوامل تعیین کننده کیفیت دموکراسی چند فرهنگی هستند. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است.

در تحقیق های انجام شده ی فوق، اعتماد سیاسی در استان هایی مانند کردستان و بلوچستان که دارای شکاف قومی و مذهبی هستند انجام گرفته است اما این چنین پژوهشی تا به حال در استان کرمانشاه انجام نشده است. در تحقیقات فوق، تاثیر عواملی چون دینداری، حکمرانی خوب، عوامل اقتصادی و رسانه ملی بر اعتماد سیاسی بررسی شده است. هم چنین در چند پژوهش ذکر شده، رابطه متقابل اعتماد سیاسی و مشارکت سیاسی مورد بررسی قرار گرفته و در چند پژوهش نیز رابطه قومیت و اعتماد سیاسی بررسی شده است.

با جمع بندی از پژوهش های فوق، وجه تمایز این تحقیق با سایر پژوهش های انجام گرفته در حوزه اعتماد سیاسی در آن است که منطقه ای را برای بررسی وضعیت اعتماد سیاسی انتخاب کرده است که همزمان دارای شکاف قومی و مذهبی است و صرفاً قومی یا مذهبی نیست و چند قوم و مذهب را در خود جای داده است. در حوزه استان کرمانشاه تا به حال تحقیقی در حوزه اعتماد سیاسی انجام نگرفته است و به نوعی این تحقیق، جزء اولین پژوهش ها در حوزه اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه به شمار می آید. از سوی دیگر برخلاف اکثر پژوهش های انجام شده در حوزه اعتماد سیاسی که با روش پیمایشی انجام گرفته اند، این تحقیق از روش تحلیل ثانویه بهره گرفته است.

۳. مبانی نظری

اعتماد سیاسی به رابطه مردم و دولت می پردازد. افزایش این رابطه موجب تعامل بیشتر و بهتر بین مردم و دولت و جلب مشارکت سیاسی مردم می شود و در عوض، کاهش آن موجب عدم حمایت و پشتیبانی مردم از مسئولان، عدم رعایت قوانین و مقررات (مگر به اجبار)، عدم حمایت از برنامه های دولت، کاهش مشارکت سیاسی، فرار از پرداخت مالیات، سرایت بی اعتمادی به نهادها و سازمانهای دولتی و در موارد خیلی حاد، موجب بحران مشروعیت می شود. (شایگان و دیگران، ۱۳۸۶: ۷۵)

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۸۳

بریتزر اعتماد سیاسی را به سه بخش اعتماد به نظام سیاسی، نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی تقسیم می‌کند. در این تقسیم بندی اعتماد سیاسی میزان نگرش مثبت و حامیانه مردم نسبت به نظام سیاسی و نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی در جامعه است. (Bretzer, 2002: 7)

در تعریف اعتماد به نظام سیاسی، نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی می‌توان از تعاریف زیر استفاده کرد:

اعتماد به نظام سیاسی: میزان اعتماد به رژیم سیاسی، نوع نگرش به اصل و اساس نظام و حمایت از آن و نیز چگونگی عملکرد سیستم سیاسی جامعه در کل و نیز قواعد و قوانین حاکم بر آن می‌باشد.

اعتماد به نهادهای سیاسی: در تقسیم بندی بریتزر، نهادهای سیاسی جزئی از نظامهای سیاسی هستند و اعتماد به آنها بخشی از اعتماد سیاسی را تشکیل می‌دهند. این اعتماد نه صرفاً به کارگزاریانی که در داخل این نهادها کار و خدمت می‌کنند، بلکه به عملکرد خود نهادها و برداشتی که مردم از تخصص آنها دارند، بستگی دارد. البته باید توجه داشت که تأثیر تمام نهادهای جامعه در این مورد یکسان نیست و نهادهایی که از دید مردم بیشتر کارکردهای سیاسی دارند و بیشتر به دولت وابسته اند تأثیر بیشتری بر اعتماد سیاسی دارند. بریتزر این نهادها را دولت، پارلمان و احزاب سیاسی می‌داند. (Bretzer, 2002: 7)

اعتماد به کارگزاران سیاسی: اعتماد به کارگزاران سیاسی یعنی اعتماد به اینکه مسئولان سیاسی فعلی کشور شایستگی اداره امور کشور را از نظر تخصص، تجربه، تدبیر و تعهد لازم را دارا هستند و در تصمیم گیری ها منافع عمومی را مد نظر قرار می‌دهند. نوریس کارگزاران سیاسی را سیاستمدارانی می‌داند که توسط مردم انتخاب شده و رهبران خاص اجرایی هستند و بریتزر هم کارگزاران سیاسی را سیاستمداران کشور می‌داند. (Bretzer, 2002: 7)

نقطه مشترک دیدگاه ها در مورد اعتماد سیاسی در این است که اعتماد سیاسی امری ذهنی و از جنس باور و نگرش است. باوری که اتباع جامعه سیاسی به دولت خود دارند. اگر مردم احساس کنند سیاست های خروجی نهادهای سیاسی و یا حتی روندهای منتهی به سیاست گذاری ها و اعمال سیاست ها مطابق میل و خواست و انتظار آنها پیش نمی‌رود اعتماد خود را به دولت از دست می‌دهند. (ردادی، ۱۳۹۰: ۱۶۱)

برخی نویسندگان با تاکید بر رهیافت و رویکرد تبیین اعتماد سیاسی در جامعه را به دو بخش تقسیم کرده اند: نظریه ای مبتنی بر رویکرد فرهنگی و نظریه ای مبتنی بر رویکرد نهادی.

رویکرد فرهنگی بر این مفروض استوار است که اعتماد سیاسی امری خارجی است و بیرون از حوزه سیاسی ساخته می شود. از منظر این نظریه ها، اعتماد به نهادهای سیاسی در فرایندی طولانی از جامعه پذیری شکل می گیرد و اعتماد یا بی اعتمادی به یکی از عقاید عمیق فرد تبدیل می شود. (سیدامامی و منتظری مقدم، ۱۳۹۱: ۱۹۷)

این نظریه پردازان، اعتماد را یک دارایی رشد یابنده می دانند که به شکل های اساسی ارتباط های اجتماعی مربوط است. این نظریه بر این باورند انسان ها از همان بدو تولد می آموزند که به دیگران اعتماد کنند یا نسبت به آنها بی اعتماد باشند. آنها از همان ابتدا تجربه می کنند که دیگران با آنها چگونه رفتار می کنند و چگونه پاسخ رفتار آنها را باید بدهند. این «دیگران» در ابتدا پدر، مادر و خانواده هستند و با افزایش سن، دایره آنان افزایش می یابد. نظریه های فرهنگی اعتماد سیاسی، تفاوت میان میزان این اعتماد نزد افراد مختلف را بر اساس تفاوت در تجربه جامعه پذیری افراد مختلف توجیه می کنند. آنها همچنین تفاوت بین اعتماد سیاسی در جوامع مختلف را نیز بر همین اساس تفسیر می کنند. (William . Mishler&Richard Rose.2001:27)

در نقطه مقابل، نظریه پردازان رویکرد نهادی، اعتماد سیاسی را برآمده از درون فضای سیاسی می دانند. معنی این سخن آن است که اعتماد یا بی اعتمادی سیاسی در ارتباط با چگونگی عملکرد نهادهای سیاسی شکل می گیرد. آنها بر این باورند که اعتماد به یک نهاد حاصل موفقیت و بهره دهی قابل انتظار یک نهاد با عملکرد رضایت بخش آن است. بر اساس نظریه های نهادی، اعتماد به هر نهادی نتیجه و نه دلیل عملکرد مناسب آن نهاد است. اعتماد به یک نهاد، پایه کاملاً اخلاقی دارد که به ارزیابی شهروندان از عملکرد آن نهاد مربوط می شود. نهادی که عملکرد رضایت بخشی داشته باشد (یا چنین برداشتی را نسبت به خود بیافریند) مورد اعتماد مردم نیز قرار خواهد گرفت؛ در مقابل، نهاد هایی با عملکرد ضعیف بدبینی سیاسی و بی اعتمادی سیاسی را در ذهن مردم پدید خواهند آورد. (John Williams.1965:125-142)

نهادگرایان به طور معمول بر اهمیت نتایج سیاسی تاکید دارند. برای آنان اعتماد به نهادهای سیاسی تابع نتایج معطوف به عملکرد نهادهاست. رویکرد نهادی، حمایت از نظام سیاسی را نتیجه ارزیابی شهروندان از عملکرد اقتصادی و سیاسی رژیم می داند. به این

ترتیب نظریه هایی که در رویکرد نهادی قرار می گیرند، حمایت رژیم را محصول ارزیابی شهروندان از عملکرد رژیم دانسته اند. نظریه پردازانی چون نیوتن، گیدنز، زتومکا، اوفه و تئوری حکمرانی خوب در رویکرد نهادی قرار دارند. (ساعی و روشن، ۱۳۹۲: ۶۲)

از نظر نیوتن که از صاحب نظران رویکرد نهادی است، اعتماد به نهادهای سیاسی تا اندازه زیادی مبتنی بر ارزیابی نحوه عملکرد نظام سیاسی است. ارزیابی عملکرد نظام سیاسی تحت تاثیر مولفه هایی مانند تورم، بیکاری، فساد سیاسی یا ناتوانی نظام سیاسی، پیروزی یا شکست در جنگ، رشد اقتصادی و میزان جرم است. اینها شاخص های عملکرد دولت است که بر هر فردی اثر می گذارد، اگرچه بر همه افراد به یک اندازه موثر نیستند. (Newton.2001:205)

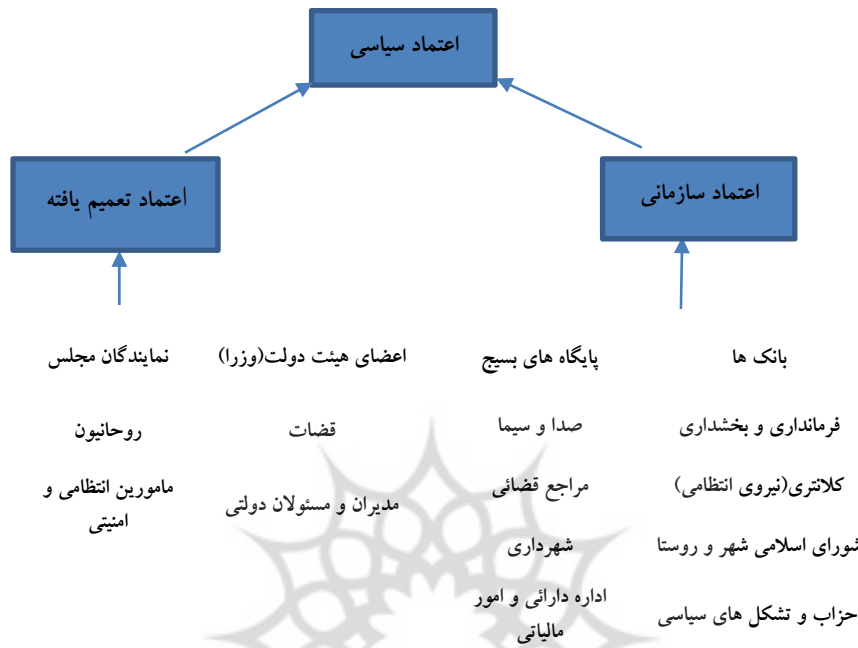
گیدنز در بحث اعتماد سیاسی، جوامع سنتی و مدرن را تفکیک می کند و معتقد است در جوامع سنتی، دینداری حکام و پیوند قومی آنها با مردم بر اعتماد سیاسی تاثیرگذار است. هم چنین در جوامع مدرن، تخصص، مهارت و توانایی کارگزاران سیاسی بر اعتماد سیاسی تاثیر خواهد داشت. (گیدنز، ۱۳۷۷)

کلاس اوفه دیگر نظریه پرداز رویکرد نهادی است که معتقد است اعتماد سیاسی بستگی به عملکرد نهادها دارد که به طور موثری اجازه می دهد شهروندان اهداف نهایی نهادها را بدانند. او معتقد است که مواردی مانند بی طرفی در انتخابات، سوءاستفاده نکردن از منابع عمومی، برابری در مقابل قانون و دسترسی برابر به عدالت، بر رابطه شهروندان و حکومت تاثیر می گذارد. (Moises.2007: 8-11)

میلر معتقد است که تعهد حکومت گران و نهادهایی که قدرت سیاسی را در دست دارند هم چون دولت، پارلمان و قوه قضاییه به ارزش هایی مانند صداقت، رازداری، شرافت و بی طرفی منشأ اعتماد سیاسی خواهد بود و هنگامی که مردم به یک ارزیابی و جمع بندی از دولت، نهادها و سیاست گذاری های مرتبط با دولت می رسند، اعتماد سیاسی پدیدار خواهد شد. (Miller.1974:252)

این پژوهش با تاکید بر رویکرد نهادی اعتماد سیاسی و هم چنین با استفاده از نظریات نظریه پردازانی چون بریتزر، نیوتن، گیدنز، میلر و کلاس اوفه صورت پذیرفته است.

۴. مدل مفهومی پژوهش

۵. فرضیه پژوهش

به نظر می رسد اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه طی دو دوره مورد بررسی (۱۳۹۳ و ۱۳۹۷)، پایین تر از میانگین کشوری بوده و روند نزولی داشته است.

۶. روش پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی است و روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش، تحلیل ثانویه است. هاکیم (Hakim) تحلیل ثانوی را این گونه تعریف می کند: «هر تحلیل بعدی از مجموعه اطلاعات موجودی است که تفسیر، نتیجه گیری یا شناختی افزون بر گزارش اول یا متفاوت با آن ارائه می دهد». مزیت این روش این است که ما می توانیم از داده های پژوهش های در سطح ملی که توسط ارگان های معتبر انجام شده اند و ما توانایی

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۸۷

انجام چنین پژوهش‌هایی را نداریم، با کمترین وقت و هزینه استفاده کنیم. (رفیعی بهابادی، ۱۳۸۸: ۱۰۴)

در این پژوهش داده‌های لازم از طریق داده‌های طرح سنجش سرمایه اجتماعی کشور در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ جمع‌آوری شده‌اند، به طوری که ابتدا داده‌های این طرح‌ها که شاخص‌های اعتماد سیاسی را در بر می‌گیرند استخراج و دسته‌بندی شده و سپس وضعیت آن داده‌های به دست آمده، تحلیل و با دوره پیش از خود مقایسه شده‌اند.

۷. یافته‌ها

همان‌طور که نورن بریتزر اعتماد سیاسی را به سه بخش اعتماد به نظام سیاسی، اعتماد به نهادهای سیاسی و اعتماد به کارگزاران سیاسی تقسیم کرده است، ما نیز با توجه به داده‌های در اختیار خود گزارش سرمایه اجتماعی، مولفه‌های اعتماد سازمانی و اعتماد تعمیم یافته (اعتماد به گروه‌های شغلی و حرفه‌ای) را انتخاب کرده و از زیرمجموعه آن‌ها، مواردی را که به حوزه سیاسی مرتبط است را انتخاب می‌کنیم. موارد انتخابی مربوط به مولفه اعتماد سازمانی، می‌تواند اعتماد به نهادهای سیاسی و تا حدی اعتماد به نظام سیاسی را پوشش دهد و موارد انتخابی مربوط به اعتماد تعمیم یافته می‌تواند اعتماد به کارگزاران سیاسی را پوشش دهد.

موارد انتخابی مولفه اعتماد سازمانی به شرح زیر است:

۱. اعتماد به بانک‌ها
۲. اعتماد به پایگاه‌های بسیج
۳. اعتماد به فرمانداری و بخشداری
۴. اعتماد به صدا و سیما
۵. اعتماد به نیروی انتظامی
۶. اعتماد به مراجع قضایی
۷. اعتماد به شورای اسلامی شهر و روستا
۸. اعتماد به شهرداری
۹. اعتماد به احزاب و تشکل‌های سیاسی
۱۰. اعتماد به اداره دارایی و امور مالیاتی

موارد انتخابی مولفه اعتماد تعمیم یافته (اعتماد به گروه‌های شغلی و حرفه‌ای) به

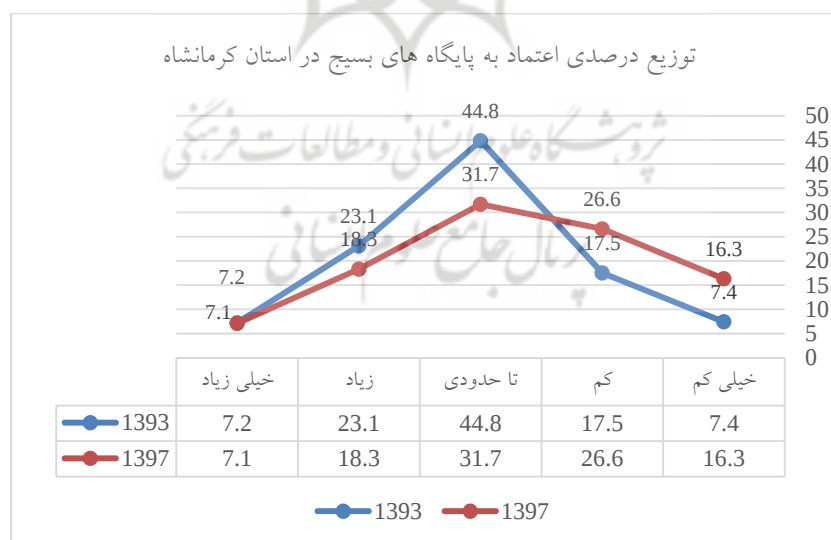
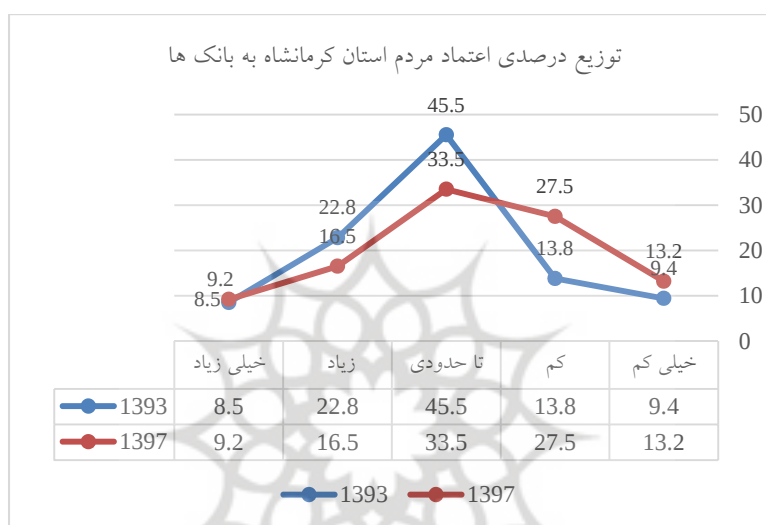
شرح زیر است:

۱. اعتماد به اعضای هیئت دولت (وزرا)
۲. اعتماد به نمایندگان مجلس
۳. اعتماد به قضات
۴. اعتماد به روحانیون

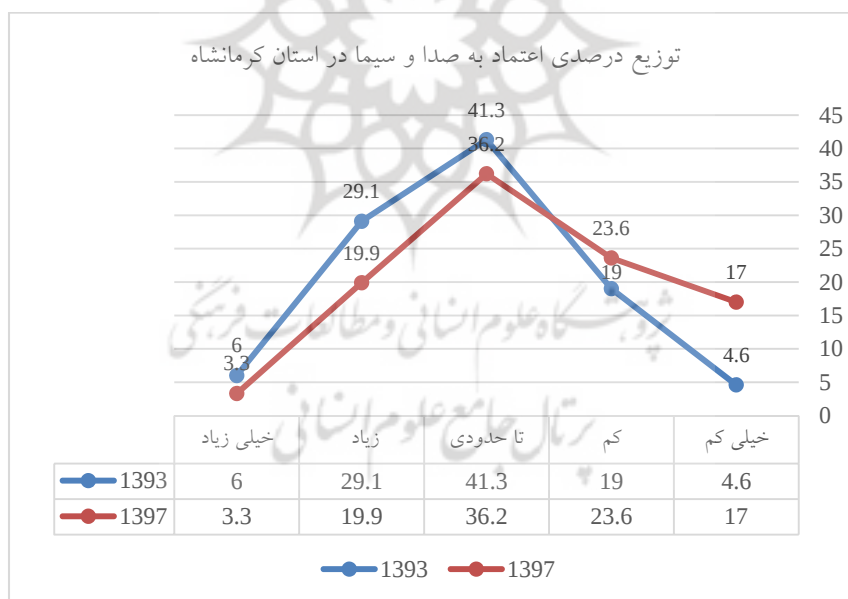
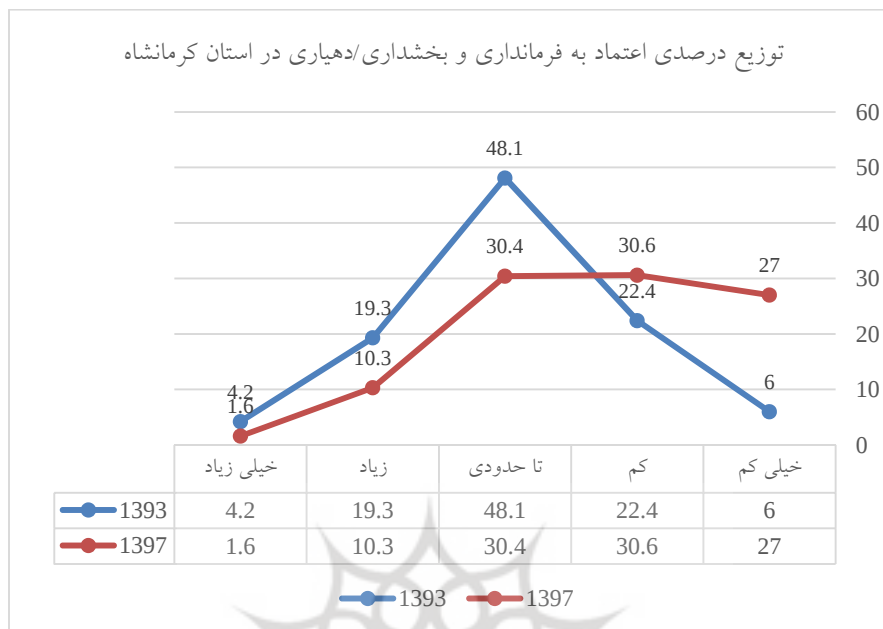
۵. اعتماد به مدیران و مسئولان دولتی

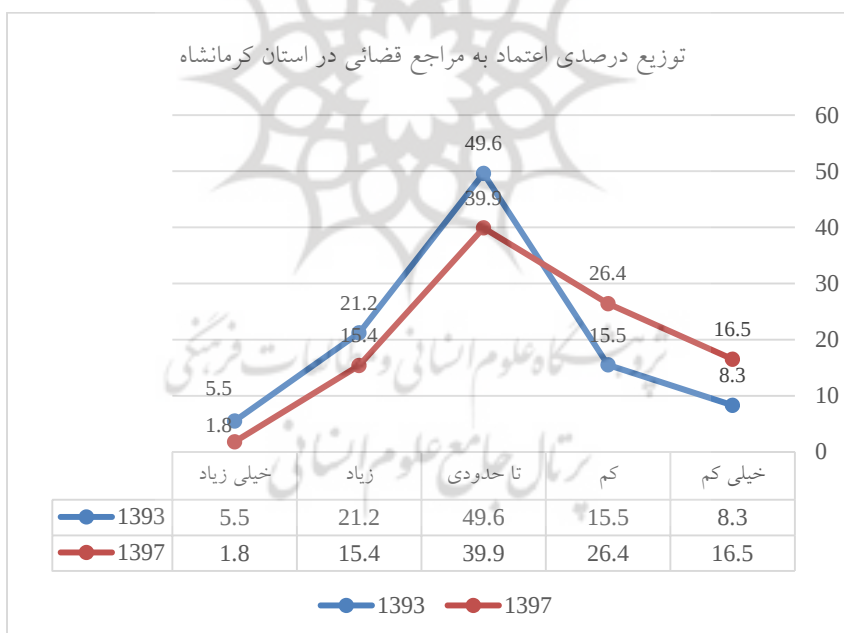
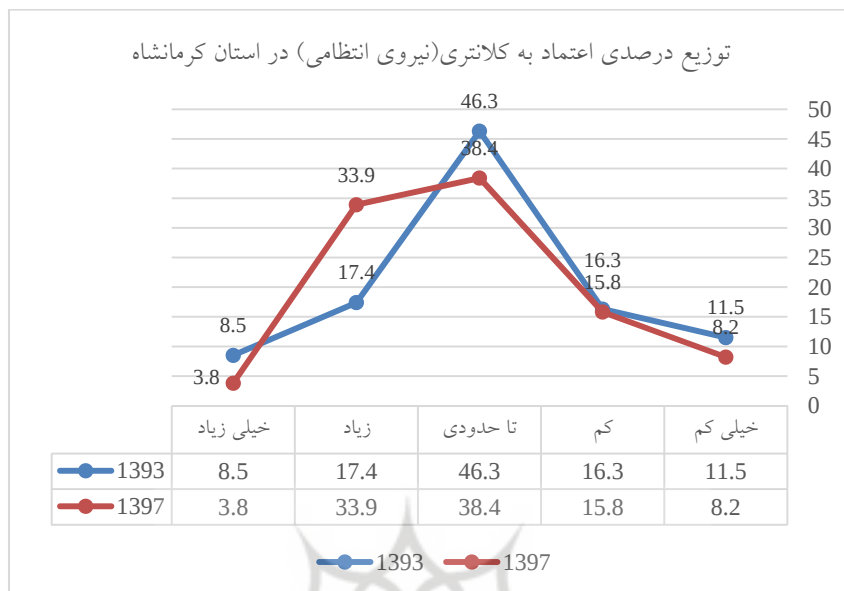
۶. اعتماد به مامورین انتظامی و امنیتی

در بخش اعتماد سازمانی از پاسخگویان درخواست شده است که میزان اعتماد خود را به هر کدام از سازمان‌هایی که نام برده شده است، بیان نمایند. پاسخ‌ها از «خیلی کم: تا «خیلی زیاد» دسته‌بندی شده است. توزیع درصدی اعتماد پاسخ‌گویان به هر کدام از سازمان‌ها در پی می‌آید.

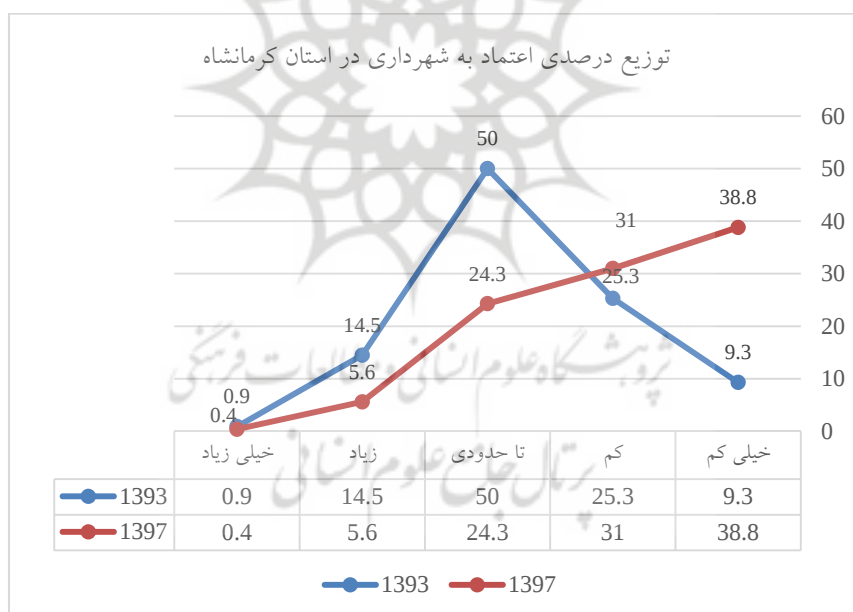
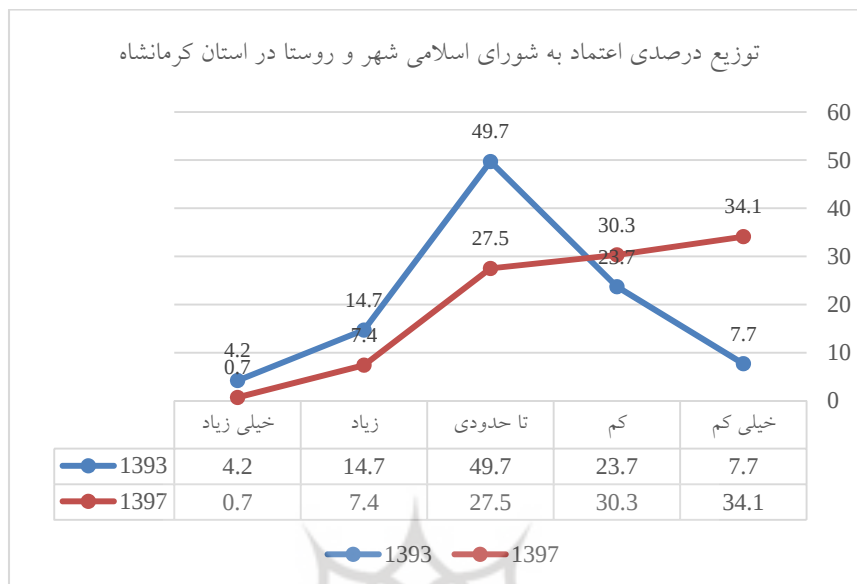

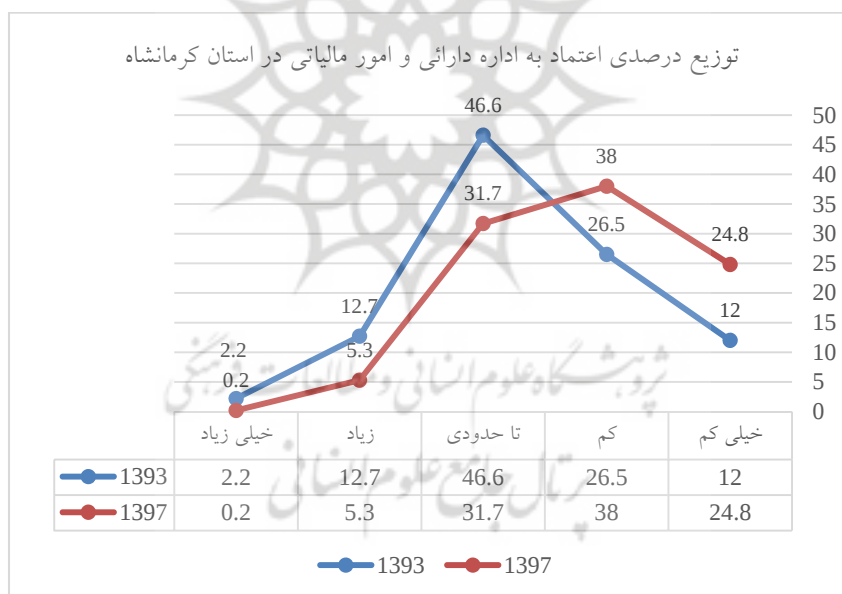
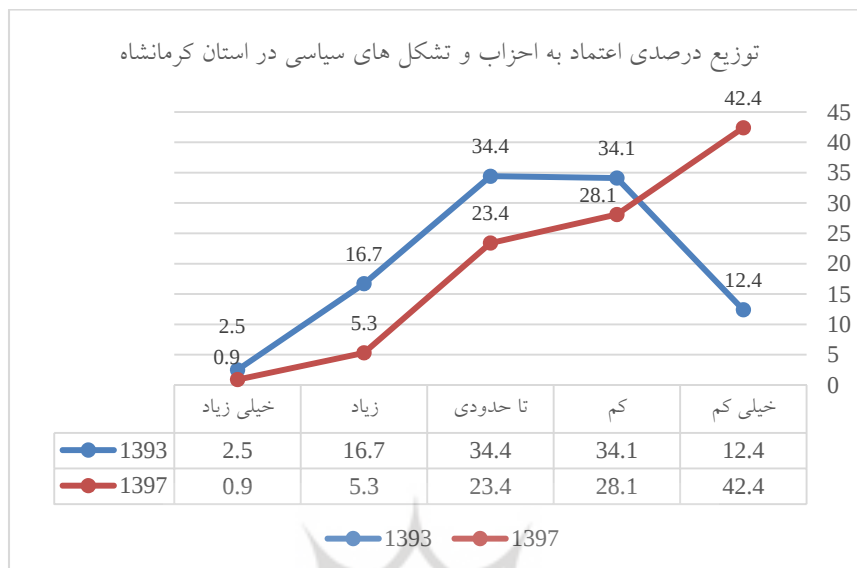
بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۸۹

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۹۱

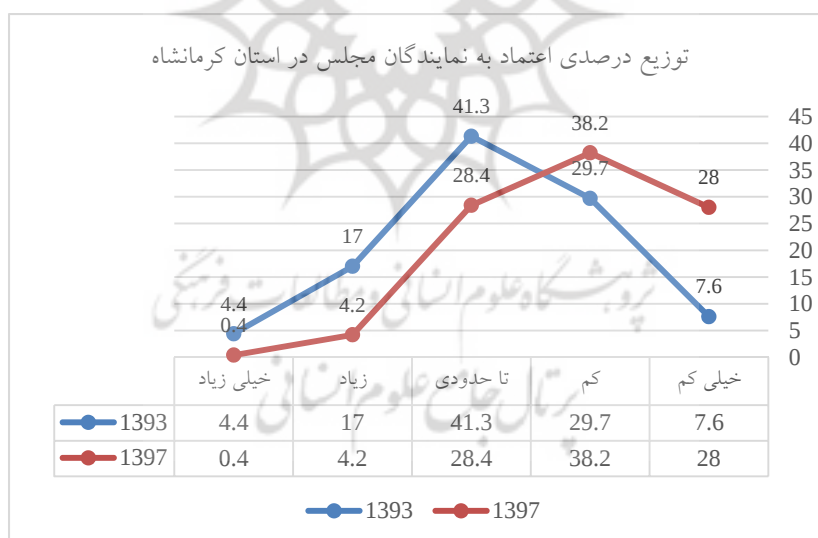
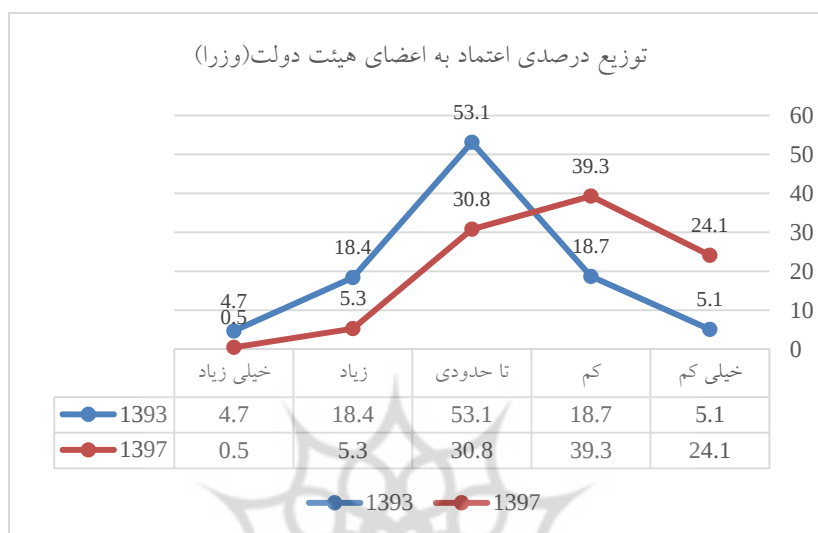
بر طبق نمودارها و جداول فوق:

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مناسبی به بانک ها داشته اند (۷۶/۸ درصد).
- در سال ۹۷ هم گرچه هنوز بالای ۵۰ درصد به بانک ها اعتماد داشته اند اما با کاهش ۱۷/۶ درصدی شاهد یک روند نزولی بوده ایم.

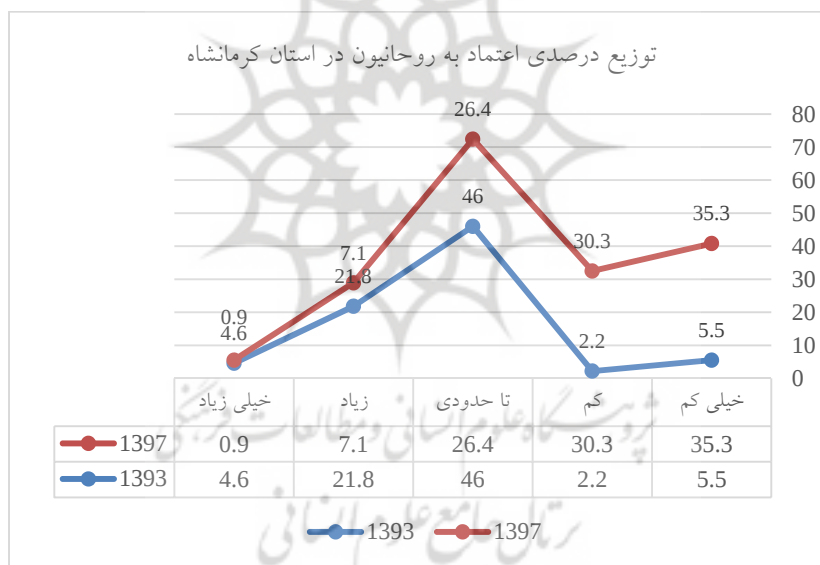
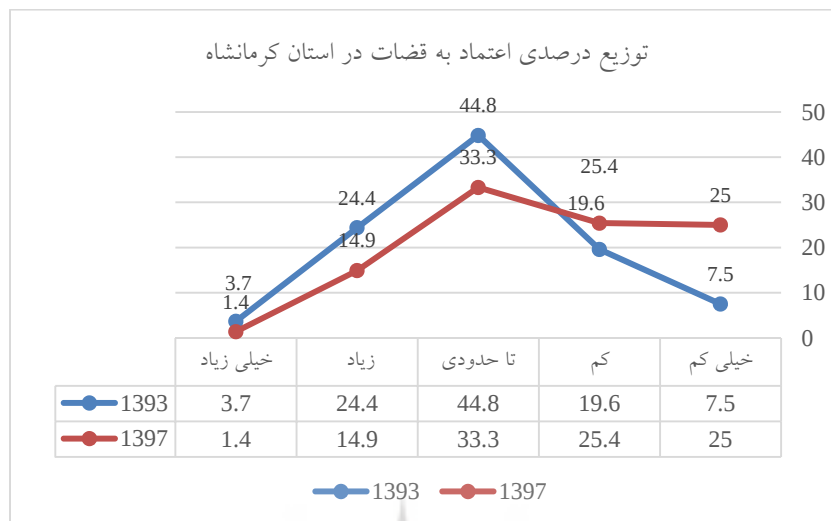
بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۹۳

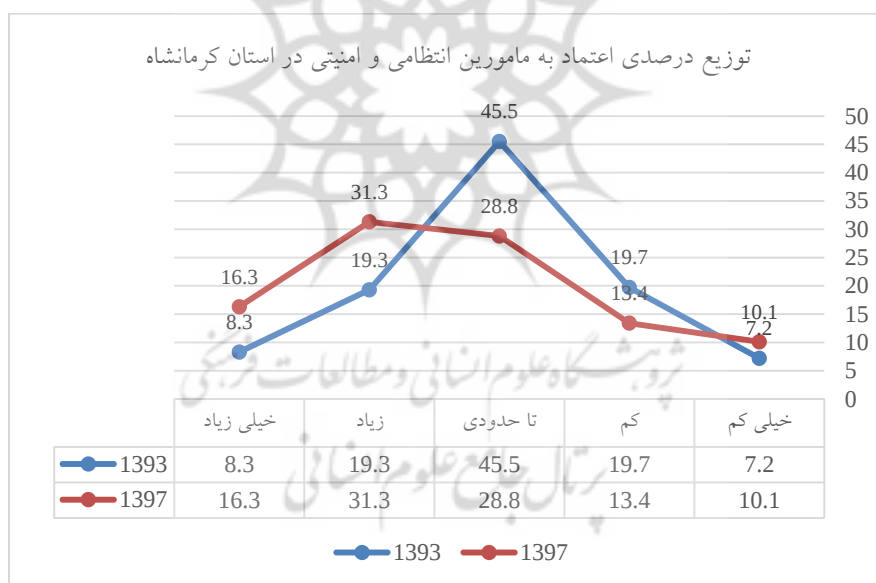
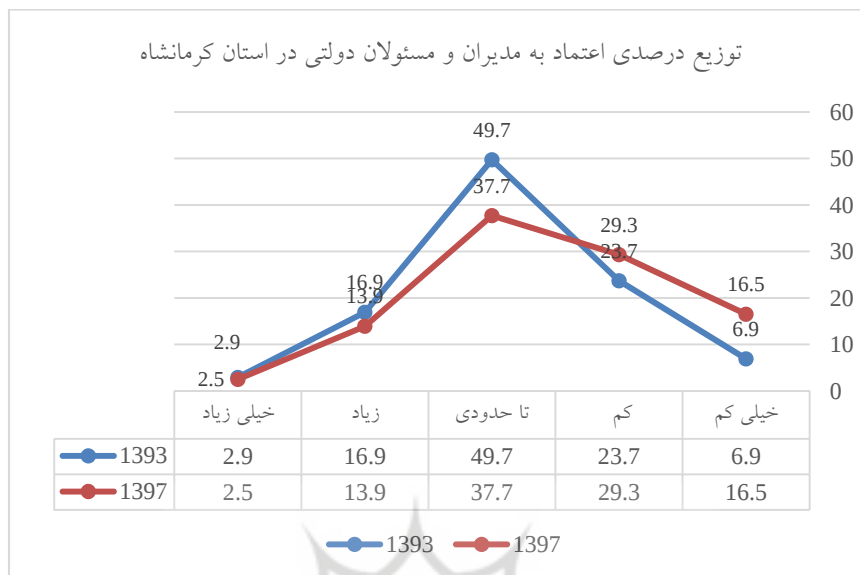
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد بالایی به پایگاه های بسیج داشته اند (۷۵/۱ درصد). در سال ۹۷ هم گرچه هنوز بالای ۵۰ درصد به پایگاه های بسیج اعتماد داشته اند اما با کاهش ۱۸ درصدی شاهد یک روند نزولی بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مناسبی به فرمانداری و بخشداری داشته اند (۷۱/۶ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۲۹/۳ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد بالایی به صدا و سیما داشته اند (۷۶/۴ درصد). در سال ۹۷ هم گرچه هنوز بالای ۵۰ درصد به صدا و سیما اعتماد داشته اند اما با کاهش ۱۷ درصدی شاهد یک روند نزولی بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مطلوبی به نیروی انتظامی داشته اند (۷۲/۲ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد بهتر شده و با افزایش ۳/۹ درصدی به ۷۶/۱ رسیده است.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد بالایی به مراجع قضایی داشته اند (۷۶/۳ درصد). در سال ۹۷ هم گرچه هنوز بالای ۵۰ درصد به بانک ها اعتماد داشته اند اما با کاهش ۱۹/۲ درصدی شاهد یک روند نزولی بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مناسبی به شورای اسلامی شهر و روستا داشته اند (۶۸/۶ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۳۳ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد به نسبت مناسبی به شهرداری داشته اند (۶۵/۴ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۳۰/۳ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد متوسطی به احزاب و تشکل های سیاسی داشته اند (۵۳/۶ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۲۴ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.
- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد به نسبت مناسبی به اداره دارایی و امور مالیاتی داشته اند (۶۱/۵ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۲۴/۳ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.

در بخش اعتماد تعمیم یافته، از مردم درباره میزان اعتماد آنها به کارگزاران حوزه سیاسی سوال شده است که نتایج بر اساس نمودارها و جداول زیر بوده است.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۹۵

بر اساس جداول و نمودارهای فوق:

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۹۷

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد بالایی به اعضای هیئت دولت داشته اند (۷۶/۲ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۳۹/۶ درصدی شاهد یک روند نزولی بسیار شدید بوده ایم.

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مقبولی به نمایندگان مجلس داشته اند (۶۲/۷ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۲۹/۷ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مناسبی به قضات داشته اند (۷۲/۹ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۲۳/۳ درصدی شاهد یک روند نزولی بوده ایم.

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مناسبی به روحانیون داشته اند (۷۲/۴ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد به زیر ۵۰ درصد رسیده است و با کاهش ۳۸ درصدی شاهد یک روند نزولی شدید بوده ایم.

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مقبولی به مدیران و مسئولان دولتی داشته اند (۶۹/۷ درصد). در سال ۹۷ هم گرچه این اعتماد بالای ۵۰ درصد مانده است اما با کاهش ۱۵/۶ درصدی، شاهد یک روند نزولی بوده ایم.

- در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه اعتماد مطلوبی به مامورین انتظامی و امنیتی داشته اند (۷۳/۱ درصد). در سال ۹۷ این اعتماد بهتر شده و با افزایش ۳/۳ درصدی به ۷۶/۴ رسیده است.

بر اساس رویکرد نهادی اعتماد سیاسی که چارچوب نظری پژوهش ما مبتنی بر آن است، اعتماد به یک نهاد به ارزیابی شهروندان از عملکرد آن نهاد مربوط می شود و نهادهایی که عملکرد رضایت بخشی داشته باشند یا چنین احساسی را بیافرینند، مورد اعتماد مردم نیز قرار خواهند گرفت. بر این اساس، در سال ۹۳ از ۱۶ مولفه بررسی شده، هر ۱۶ مورد اعتماد بالای ۵۰ درصد را ثبت کرده اند و این نشان می دهد تمام مولفه های مورد بررسی، در این سال توانسته اند عملکرد به نسبت رضایت بخشی داشته باشند و یا چنین احساسی را بیافرینند. البته در این راستا، مولفه هایی مانند بانک ها، صدا و سیما و مراجع قضائی موفق تر بوده اند و مولفه هایی مانند احزاب و تشکل های سیاسی کمتر موفق بوده اند. اما در سال ۹۷، از ۱۶ مولفه بررسی شده، اعتماد به نه مولفه به زیر ۵۰ درصد رسیده

است و بر طبق رویکرد نهادی، یعنی مولفه‌هایی مانند احزاب و تشکل‌های سیاسی، شهرداری و نمایندگان مجلس عملکرد رضایت بخشی نداشته‌اند و یا نتوانسته‌اند چنین احساسی را خلق کنند اما مولفه‌هایی مانند نیروی انتظامی همچنان عملکرد رضایت بخش خود را حفظ کرده و حتی بر آن افزوده است و یا نتوانسته است چنین حسی را بیافریند. رتبه استان کرمانشاه در بین سایر استان‌های کشور در باب اعتماد سازمانی بر اساس جدول زیر بوده است.

رتبه استان سازمان‌ها	رتبه استان کرمانشاه در بین استان‌های کشور در سال ۱۳۹۳	رتبه استان کرمانشاه در بین استان‌های کشور در سال ۱۳۹۷
اعتماد به بانک‌ها	۹	۱۲
اعتماد به پایگاه‌های بسیج	۷	۱۰
اعتماد به فرمانداری و بخش‌داری	۱۰	۳
اعتماد به صدا و سیما	۱۶	۱۰
اعتماد به نیروی انتظامی	۵	۲۲
اعتماد به مراجع قضایی	۹	۵
اعتماد به شورای اسلامی شهر و روستا	۹	۱
اعتماد به شهرداری	۱۲	۱
اعتماد به احزاب و تشکل‌های سیاسی	۱۶	۱
اعتماد به اداره دارایی و امور مالیاتی	۱۳	۲

رتبه استان کرمانشاه در باب اعتماد تعمیم یافته در بین استان‌های کشور بر اساس جدول زیر بوده است.

رتبه استان کارگزاران	رتبه استان کرمانشاه در بین استان‌های کشور در سال ۱۳۹۳	رتبه استان کرمانشاه در بین استان‌های کشور در سال ۱۳۹۷
اعتماد به اعضای هیئت دولت (وزرا)	۱۲	۴
اعتماد به نمایندگان مجلس	۹	۴
اعتماد به قضات	۵	۵
اعتماد به روحانیون	۷	۱

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۱۹۹

رتبه استان کارگزاران	رتبه استان کرمانشاه در بین استان های کشور در سال ۱۳۹۳	رتبه استان کرمانشاه در بین استان های کشور در سال ۱۳۹۷
اعتماد به مدیران و مسئولان دولتی	۱۴	۱۹
اعتماد به مامورین انتظامی و امنیتی	۴	۲۷

جدول درصد اعتماد مردم استان کرمانشاه و میانگین کشوری

(جمع درصدهای متوسط و متوسط به بالا)

به نهادها و کارگزاران سیاسی بر طبق گزارش سرمایه اجتماعی سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷

سال نهادها و کارگزاران	۱۳۹۳ استان کرمانشاه	۱۳۹۷ استان کرمانشاه	میزان تغییرات در استان کرمانشاه	میانگین کشوری ۱۳۹۳	میانگین کشوری ۱۳۹۷
بانک ها	۷۶/۸	۵۹/۲	-۱۷/۶	۷۸/۲	۶۷/۸
پایگاه های بسیج	۷۵/۱	۵۷/۱	-۱۸	۷۷/۶	۶۵
فرمانداری و بخشدار/دهیاری	۷۱/۶	۴۲/۳	-۲۹/۳	۷۰/۹	۶۱/۱
صدا و سیما	۷۶/۴	۵۹/۴	-۱۷	۷۷/۳	۶۳/۸
کلانتری (نیروی انتظامی)	۷۲/۲	۷۶/۱	+۳/۹	۷۴/۵	۶۰/۳
مراجع قضایی	۷۶/۳	۵۷/۱	-۱۹/۲	۷۴/۷	۶۳/۱
شورای اسلامی شهر و روستا	۶۸/۶	۳۵/۶	-۳۳	۶۷/۲	۵۸/۹
شهرداری	۶۵/۴	۳۰/۳	-۳۵/۱	۶۱/۳	۵۳/۴
احزاب و تشکل های سیاسی	۵۳/۶	۲۹/۶	-۲۴	۵۴/۱	۴۷/۵
دارایی و امور مالیاتی	۶۱/۵	۳۷/۲	-۲۴/۳	۵۸/۵	۵۲/۷
اعضای هیئت دولت	۷۶/۲	۳۶/۶	-۳۹/۶	۷۴/۱	۴۸/۵
نمایندگان مجلس	۶۲/۷	۳۳	-۲۹/۷	۶۶/۱	۴۶
قضات	۷۲/۹	۴۹/۶	-۲۳/۳	۷۴/۷	۶۱/۱
روحانیون	۷۲/۴	۳۴/۴	-۳۸	۷۴/۷	۵۶/۱
مدیران و مسئولان دولتی	۶۹/۷	۵۴/۱	-۱۵/۶	۶۷/۵	۵۲/۹
مامورین انتظامی و امنیتی	۷۳/۱	۷۶/۴	+۳/۳	۷۷/۵	۶۹/۲

وضعیت اعتماد به بانک ها، پایگاه های بسیج، فرمانداری ها و بخشدار ها، مراجع قضائی، شورای اسلامی شهر و روستا، شهرداری، دارایی و امور مالیاتی، اعضای هیئت دولت، نمایندگان مجلس، قضات و روحانیون هم در سال ۹۳ و هم در سال ۹۷ در استان کرمانشاه پایین تر از میانگین کشوری بوده است. وضعیت اعتماد به نیروی انتظامی در استان کرمانشاه

در سال ۹۳ پایین تر از میانگین کشوری و در سال ۹۷ بالاتر از میانگین کشوری بوده است. وضعیت اعتماد به احزاب و تشکل های سیاسی در استان کرمانشاه در سطح میانگین کشوری اما در سال ۹۷ به پایین تر از میانگین کشوری رسیده است. وضعیت اعتماد به مدیران و مسئولان دولتی در سال ۹۳ اندکی پایین تر از میانگین کشوری و در سال ۹۷ بالاتر از میانگین کشوری بوده است.

از نظر توزیع درصدی، روند اعتماد به بانک ها، پایگاه های بسیج، فرمانداری ها و بخشداری ها، صدا و سیما، مراجع قضائی، شورای اسلامی شهر و روستا، شهرداری، احزاب و تشکل های سیاسی، اداره دارایی و امور مالیاتی، اعضای هیئت دولت، نمایندگان مجلس، قضات، روحانیون و مدیران و مسئولان دولتی در استان کرمانشاه نزولی بوده است و فقط روند اعتماد به نیروی انتظامی و مامورین انتظامی و امنیتی افزایشی بوده است.

با توجه به این که کلاس اوفه معتقد بود که مواردی مانند بی طرفی در انتخابات، سوء استفاده نکردن از منابع عمومی، برابری در مقابل قانون و دسترسی برابر به عدالت، بر رابطه شهروندان با حکومت تاثیر می گذارد؛ می توان اعتماد پایین به نهادهایی مانند فرمانداری ها و بخشداری ها، صدا و سیما، مراجع قضائی، شورای اسلامی شهر و روستا و شهرداری را در سال های مورد بررسی در استان کرمانشاه، با موارد فوق الذکر مرتبط دانست.

همچنین از آن جایی که گیدنز معتقد بود که تخصص، مهارت و توانایی کارگزاران سیاسی بر اعتماد سیاسی تاثیر خواهند داشت؛ می توان اعتماد پایین به اعضای هیئت دولت، نمایندگان مجلس، قضات، روحانیون و مدیران و مسئولان دولتی را در طی سال های مورد بررسی در استان کرمانشاه، با موارد فوق الذکر مرتبط دانست.

۸. نتیجه گیری

تدوین و اجرای سیاست های مربوط به اعتمادسازی سیاسی و ایجاد فرصت برای مشارکت مردم در نهادها و فرایندهای سیاسی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. این مسئله در مناطقی که دارای شکاف قومی و مذهبی هستند، اهمیت بیشتری دارد. استان کرمانشاه از استان هایی است که اقوام و مذاهب مختلفی را در خود جای داده است. ارزیابی اعتماد سیاسی در این استان با هدف شناسایی سیاست هایی گفتمان محور که تقویت کننده همگرایی ملی می باشد، یک ضرورت مهم است.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۲۰۱

در این پژوهش، وضعیت اعتماد سیاسی در میان مردم استان کرمانشاه با استفاده از گزارش های سرمایه اجتماعی در سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ و در سطح اعتماد به نهادها و کارگزاران سیاسی مورد بررسی قرار گرفت. فرضیه اصلی این پژوهش این بود که « به نظر می رسد اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه طی دو دوره مورد بررسی (۱۳۹۳ و ۱۳۹۷)، پایین تر از میانگین کشوری بوده و روند نزولی داشته است. »

با توجه به اینکه از ۱۶ مولفه بررسی شده، در ۱۴ مورد روند اعتماد مردم استان کرمانشاه نزولی بوده است و فقط در ۲ مورد روند افزایشی داشته است، فرضیه ما تایید می شود و نتیجه می گیریم که اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه طی دو دوره مورد بررسی (سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷) روند نزولی داشته است.

در سال ۱۳۹۳ در بین ۱۶ مولفه بررسی شده، استان کرمانشاه در بین استان های کشور در ۱۰ مورد پایین تر از میانگین کشوری، در ۲ مورد تقریباً برابر با میانگین کشوری و در ۴ مورد نزدیک به میانگین کشوری بوده است. در مجموع می توان نتیجه گرفت که در سال ۱۳۹۳ وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه پایین تر از میانگین کشوری بوده است.

در سال ۱۳۹۷ در بین ۱۶ مولفه بررسی شده، استان کرمانشاه در بین استان های کشور در ۱۲ مورد پایین تر از میانگین کشوری، در ۱ مورد نزدیک به میانگین کشوری و در ۳ مورد بالاتر از میانگین کشوری بوده است. در مجموع، می توان نتیجه گرفت که در سال ۱۳۹۷ وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه پایین تر از میانگین کشوری بوده است.

از آن جایی که هم در سال ۱۳۹۳ و هم در سال ۱۳۹۷، وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه، پایین تر از میانگین کشوری بوده است. در نتیجه در مجموع، در زمان بررسی شده این تحقیق، وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه پایین تر از میانگین کشوری بوده است.

بر اساس جدول فوق، در سال ۹۳ مردم استان کرمانشاه به ترتیب بیشترین اعتماد را به بانک ها، صدا و سیما، مراجع قضایی و اعضای هیئت دولت را داشته اند. در همین سال، مردم استان به ترتیب کمترین اعتماد را به احزاب و تشکل های سیاسی، اداره دارایی و امور مالیاتی، نمایندگان مجلس و شهرداری داشته اند. در سال ۹۷، مردم استان کرمانشاه به ترتیب بیشترین اعتماد را به مامورین انتظامی و امنیتی، کلاتری (نیروی انتظامی)، صدا و سیما و بانک ها داشته اند. در همین سال، مردم استان به ترتیب کمترین اعتماد را احزاب و تشکل های سیاسی، شهرداری، نمایندگان مجلس و روحانیون داشته اند.

از سال ۹۳ تا ۹۷، بیشترین درصد کاهش اعتماد در استان کرمانشاه به اعضای هیئت دولت اختصاص دارد که با ۳۹/۶ درصد کاهش در صدر ایستاده است و پس از آن اعتماد به روحانیون با کاهش ۳۸ درصدی، اعتماد به شهرداری با کاهش ۳۵/۱ درصدی و اعتماد به شورای اسلامی شهر و روستا با کاهش ۳۳ درصدی قرار دارند. هم‌چنین از سال ۹۳ تا ۹۷، کمترین کاهش اعتماد در استان کرمانشاه به مدیران و مسئولان دولتی اختصاص دارد که ۱۵/۶ درصد کاهش داشته است و پس از آن اعتماد به صدا و سیما با کاهش ۱۷ درصدی، اعتماد به بانک‌ها با کاهش ۱۷/۶ درصدی و اعتماد به پایگاه‌های بسیج با کاهش ۱۸ درصدی قرار دارند. لازم به ذکر است که دو مولفه اعتماد به کلاتری (نیروی انتظامی) و اعتماد به مامورین انتظامی و امنیتی با رشد مواجه بوده و به ترتیب ۲/۹ درصد و ۳/۳ درصد افزایش داشته‌اند.

در سال ۹۳ در هر ۱۶ مولفه بررسی شده، در استان کرمانشاه اعتماد بالای ۵۰ درصد بوده است اما در سال ۹۷، اعتماد در ۹ مولفه به زیر ۵۰ درصد رسیده و تنها ۷ مولفه اعتماد بالای ۵۰ درصدی را حفظ کرده‌اند. مولفه‌هایی که اعتماد به آنها به زیر ۵۰ درصد رسیده است عبارتند از: فرمانداری و بخشداری/دهیاری، شورای اسلامی شهر و روستا، شهرداری، احزاب و تشکل‌های سیاسی، دارایی و امور مالیاتی، اعضای هیئت دولت، نمایندگان مجلس، قضات و روحانیون.

با توجه به آمار فوق در هر دو سال ۹۳ و ۹۷، احزاب و تشکل‌های سیاسی کمترین اعتماد را از مردم استان کرمانشاه گرفته‌اند. در سال ۹۳ مردم استان اعتماد متوسطی به احزاب داشته‌اند اما در سال ۹۷ این اعتماد به حد ضعیفی رسیده است. به نظر می‌رسد عدم موفقیت دولت‌های اصلاح طلب (اعتدالگرا) و اصولگرا در بازه زمانی تحقیق بخصوص در حوزه اقتصادی در استان کرمانشاه که به عنوان مثال در طی سال‌های مورد بررسی، همواره این استان جزء سه استان بیکار کشور بوده است، بر روی بی‌اعتمادی به احزاب و تشکل‌های سیاسی تأثیرگذار بوده است.

شهرداری نهاد بعدی است که هم در آمار سال ۹۳ و هم در آمار سال ۹۷، رتبه مناسبی از نظر جلب اعتماد مردم استان کرمانشاه ندارد و در سال ۹۷ اعتماد ضعیفی را کسب کرده و وضعیتی هشداردهنده دارد. به نظر می‌رسد حواشی مربوط به شهرداری (بخصوص شهرداری مرکز استان) و درز اخبار حیف و میل و سوء استفاده از منابع عمومی در طی سال‌های مورد بررسی، بر روی وضعیت اعتماد به این نهاد تأثیرگذار بوده است.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۲۰۳

از دیگر نکات مستخرج از جدول فوق، بحث اعتماد به نمایندگان مجلس است که هم در سال ۹۳ و هم سال ۹۷، رتبه مناسبی را از نظر جلب اعتماد مردم استان کرمانشاه کسب نکرده است و در سال ۹۷ به یک اعتماد ضعیف رسیده است. به نظر می رسد وضعیت نامطلوب اقتصاد استان طی سال های مورد بررسی که از نظر نرخ بیکاری و شاخص فلاکت، جزء سه استان صدرنشین بوده است، باعث شده است مردم استان، نمایندگان مجلس را نیز در به وجود آمدن این وضعیت دخیل بدانند و بر روند اعتماد به آن ها تاثیر گذاشته است.

در بحث اعتماد به روحانیون هم، مردم استان کرمانشاه برخلاف سال ۹۳ که اعتماد مناسبی به روحانیون داشته اند، در سال ۹۷ اعتماد آنها به یک اعتماد ضعیف و بسیار هشداردهنده تبدیل شده است و زنگ خطر جدی برای این قشر به صدا در آمده است.

اعتماد به شورای اسلامی شهر و روستا در استان کرمانشاه در هر دو سال ۹۳ و ۹۷ قابل توجه است. در هر دو سال، شورای اسلامی شهر و روستا از نظر جلب اعتماد مردم استان کرمانشاه رتبه مناسبی را به دست نیاورده است و در سال ۹۷ به یک اعتماد ضعیف و غیر قابل قبول رسیده است. به نظر می رسد حواشی مربوط به شوراهای شهر و بخصوص شورای شهر مرکز استان طی سال های مورد بررسی که اخبار سوء استفاده از منابع عمومی و تخلفات عدیده آن ها رسانه ای شد، بر روند اعتماد به آن ها تاثیر گذاشته است.

در مجموع، از نظر توزیع درصدی اعتماد مردم استان کرمانشاه به نهادها و کارگزاران سیاسی به وضعیت نگران کننده ای رسیده است و آمار زیر ۵۰ درصد برای ۹ مولفه از ۱۶ مولفه بررسی شده، نشان از اعتماد سیاسی به نسبت پایین مردم استان می دهد و این زنگ خطری است برای این نهادها و کارگزاران سیاسی که اگر با همین وضعیت پیش بروند ممکن است اعتماد مردم به آنها حتی به پایین تر از این موارد نیز برسد که در نهایت می تواند چالش بزرگی برای نظام سیاسی باشد.

بر اساس رویکرد نهادی اعتماد سیاسی و نظریات اندیشمندانی مانند گیدنز، می توان اعتماد پایین به نهادها و کارگزاران سیاسی در استان کرمانشاه را به ارزیابی شهروندان از عملکرد آن نهادها و همچنین تخصص، مهارت و توانایی کارگزاران سیاسی پیوند داد و ادامه این روند کاهنده اعتماد سیاسی، ممکن است در سال های آینده نظام سیاسی را در این استان دچار چالش های سیاسی، امنیتی و اجتماعی بکند.

۹. پیشنهادات

۱. بخشی از مشکل اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه، به وضعیت اقتصادی استان بر می‌گردد. فرایند اعتمادسازی در این استان نیازمند اصلاحات ساختاری در توزیع فرصت‌های اقتصادی از طریق مواردی مانند کاهش فضای امنیتی و هدایت سرمایه‌گذاری‌های عمرانی و تولیدی و کارآفرینی است. وضعیت مناسب اقتصادی کاهش فقر و بیکاری را در پی خواهد داشت که در پی آن‌ها، اعتماد سیاسی نیز افزایش پیدا خواهد کرد.
۲. سطح پاسخگویی سازمان‌ها و مدیران دولتی باید افزایش پیدا کند و مبحث پاسخگویی بحثی مهم در رابطه با اعتماد عمومی و اعتماد سیاسی به دولت و نهادهای دولتی است. سازمان‌های دولتی علاوه بر انجام وظایف، باید به بازتاب عملکرد و فعالیت‌های خود در افکار عمومی توجه ویژه‌ای داشته باشند.
۳. افزایش مشارکت سیاسی موجب افزایش اعتماد سیاسی و کاهش آن موجب کاستی در اعتماد سیاسی خواهد شد. بنابراین تقویت زمینه‌ها و بسترهای افزایش مشارکت سیاسی می‌تواند عامل مهمی در افزایش اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه باشد.
۴. در رابطه با اعتماد بین قومی - مذهبی و اعتماد سیاسی، کاهش قوم‌مداری با تأکید بر برابری و همسانی همه اقوام و مذاهب ایرانی در تحصیل امکانات و فرصت‌های کشور و استفاده از ظرفیت نیروهای شاخص و توانمند قومی و مذهبی در مناطق خارج از جغرافیای محل سکونت یکی از راه‌های افزایش اعتماد بین قومی - مذهبی است. استفاده از نیروهای اهل اهل سنت، اهل حق و اقلیت‌های دینی در مدیریت‌های استانی، منطقه‌ای و ملی می‌تواند بر میزان اعتماد سیاسی مردم استان کرمانشاه بیفزاید.
۵. توجه بیشتر در جریان بررسی صلاحیت نامزدهای شورای اسلامی شهر و هم‌چنین برخورد قاطعانه دستگاه‌های نظارتی و امنیتی با تخلفات شوراها و شهرداری‌ها، یکی از راه‌هایی است که می‌تواند در افزایش اعتماد سیاسی مردم استان کرمانشاه تأثیر بگذارد.

کتابنامه

- اعتمادی فرد، سید مهدی. (۱۳۹۲). بررسی جامعه شناسانه اعتماد سیاسی - اجتماعی دانشجویان در ایران (با تکیه بر تحلیل ثانویه چند پیمایش ملی). فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران. دوره ششم، شماره ۳، صص ۲۷-۵۴
- اوفه، کلاوس. (۱۳۸۹). چگونه می‌توان به شهروندان اعتماد داشت؟. چاپ شده در: تاج‌بخش، کیان، سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران، شیرازه. پناهی، محمدحسین. شایگان، فریبا. (۱۳۸۶). اثر میزان دینداری بر اعتماد سیاسی. فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۳۷، صص ۱۰۶-۷۳
- خانباشی، محمد. (۱۳۹۰). الگویی برای سنجش عوامل راهبردی محیطی تاثیرگذار بر اعتماد عمومی (چارچوبی نظام مند برای تحلیل عوامل تاثیرگذار بر اعتماد سیاسی). رساله دکتری. دانشگاه علامه طباطبائی
- خانباشی، محمد. (۱۳۹۰). تاثیر عوامل اقتصادی بر سطح اعتماد سیاسی. فصلنامه راهبرد. سال بیستم، شماره ۶۱، صص ۲۷۷-۳۱۵
- ردادی، محسن. (۱۳۹۰). نظریه اعتماد سیاسی (با تأکید بر گفتمان اسلامی). با مقدمه اصغر افتخاری، تهران، دانشگاه امام صادق.
- زئومکا، پیوتر. (۱۳۸۴). اعتماد یک نظریه جامعه شناختی. ترجمه فاطمه گلایی، تبریز: انتشارات مترجم.
- سردارنیا، خلیل اله. قدرتی، حسین. اسلام، علیرضا. (۱۳۸۸). تاثیر حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی بر اعتماد سیاسی: مطالعه موردی شهرهای مشهد و سبزوار. پژوهشنامه علوم سیاسی. سال پنجم، شماره اول، صص ۱۳۵-۱۶۵
- سید امامی، کاووس. منتظری مقدم، رضا. (۱۳۹۱). نقش فرهنگ اعتماد و عملکرد نهادهای سیاسی در ایجاد اعتماد سیاسی: بررسی پیمایشی دانشجویان دانشگاه های تهران. پژوهشنامه علوم سیاسی. سال هفتم، شماره چهارم، صص ۱۸۹-۲۱۶
- شایگان، فریبا. (۱۳۸۶). بررسی رابطه دین‌داری و اعتماد سیاسی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی.
- شایگان، فریبا. (۱۳۸۷). بررسی عوامل اثر گذار بر اعتماد سیاسی. مجله دانش سیاسی، سال چهارم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۸۷، صص ۱۵۳ تا ۱۷۹
- طالبی، ابوتراب. حیدری، سیامک. فاطمی نیا، سیاوش. (۱۳۸۷). عوامل موثر در اعتماد سیاسی: پیمایشی میان دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف. سال سوم، شماره چهارم، صص ۱۷۹-۲۰۸
- فولادی، صفدر. (۱۳۹۶). بررسی تفاوت نسلی و تاثیر آن بر اعتماد سیاسی (مطالعه موردی: شهر ساوه). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه خوارزمی

- کلمن، جیمز (۱۳۷۷). بنیادهای نظری اجتماعی. ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- کهرآزهی، احمد. خسروی، محمدعلی. توحیدفام، محمد. خسروی باب اناری، ملک‌تاج. (۱۳۹۹) بررسی تاثیر سیاستگذاری‌ها و برنامه‌های دولت‌ها در مشارکت اجتماعی و سیاسی دولت‌های پس از انقلاب. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی سیاسی ایران. سال سوم. شماره چهارم. صص ۳۱۳۵-۳۱۴۶
- کهرآزهی، احمد. خسروی، محمدعلی. توحیدفام، محمد. خسروی باب اناری، ملک‌تاج. (۱۳۹۹) تبیین اعتماد سیاسی در بلوچستان ایران. فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران. سال سوم، شماره چهارم، صص ۱۸۱۵-۱۸۳۵
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸). راه سوم، بازسازی سوسیال دموکراسی. ترجمه منوچهر صبوری. تهران: نشر شیرازه.
- مرادی، سالار. دلاوری، ابوالفضل. (۱۳۹۸). سنجش اعتماد سیاسی و شناسایی عوامل موثر بر آن در استان کردستان. فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست. سال هشتم، شماره ۲۹ صص ۸۱-۱۱۰
- مرادی، سالار. (۱۳۹۶). عوامل موثر بر اعتماد سیاسی در ایران پس از انقلاب اسلامی. رساله دکتری. دانشکده علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی
- میلر، دلبرت چارلز (۱۳۸۰). راهنمای سنجش و تحقیقات اجتماعی. ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. وزارت کشور (۱۳۹۴). سنجش سرمایه اجتماعی کشور. دفتر طرح‌های ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز ملی رصد اجتماعی وزارت کشور
- وزارت کشور. (۱۳۹۷). سنجش سرمایه اجتماعی کشور. سازمان امور اجتماعی کشور، مرکز ملی رصد اجتماعی
- هاشمی، سیده حکیمه. صالحی امیری، سید رضا. کاظمی پور ثابت، شهلا. موسایی، میثم. بقائی سرابی، علی. (۱۳۹۹). بررسی جامعه‌شناختی تاثیر احساس تبعیض بر اعتماد اجتماعی اقلیت‌های دینی (مورد مطالعه: زرتشتیان ساکن در شهر تهران). فصلنامه مطالعات میان فرهنگی. سال پانزدهم، شماره ۴۲، صص ۶۳-۸۶
- خواجه سروی، غلامرضا. فرهادی، عباس. (۱۳۹۷). مولفه‌های اعتماد سیاسی در جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران. سال اول، شماره اول، صص ۵۳-۸۰

Bretzer, Noreen, Ylva. (2002), How Can Institutions Better Explain Political Trust than Capitals Do? PHD theses, University of Gothenburg, Sweden.

Coleman, J. (1988). "social capital in the creation of human capital", American journal of sociology, Vol. 94: S 95-120.

بررسی وضعیت اعتماد سیاسی در استان کرمانشاه ... (آرمان فیضی و دیگران) ۲۰۷

- Fennema, Meindert & Tillie, Jean. (1999). Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Volume 25. Issue 4. Pages 703-726
- Bourdieu, p. (1986). "The forms of capital", in J. G. Richardson (ed). *Handbook of Theory and Research for the sociology of Education*, New York: London: Greenwood press.
- Newton, Kennet. (2001). Trust, Social Capital, Civil Society and Democracy, *International Political Science Review*, 22 (2): 201-214.
- Offe, C. (1999). How can we trust our Fellow Citizen, In Warren, Mark E (ed) *Democracy and Trust?* Cambridge: Cambridge University Press.
- Putnam, D, Robert. (1998). Bowling Alone: America's Declining Social Capital", *Journal of Democracy*, vol No 1.

